

LLIBRE DE PRIVILEGIS DE LA VILA I EL TERME DE TERRASSA
(1228-1652), DE TERESA CARDELLACH I GIMÉNEZ, PERE PUIG
I USTRELL, VICENÇ RUIZ I GÓMEZ I JOAN SOLER I JIMÉNEZ¹

La Fundació Noguera publica aquest *Llibre de privilegis de la vila i el terme de Terrassa*, que conté diferents treballs elaborats per Cardellach, Puig, Ruiz i Soler. Segons el manuscrit conservat, el títol complet és *Llibre de la vila y castell de Tarraça e térmens de aquella en lo qual són continguts molts privilegis e libertats a dita Universitat per molts reys e señors passats de gloriosa memòria, com a señors de aquella atorgats*, i inclou trenta-tres documents.

Es tracta d'un llibre que s'inicià tardanament, al segle XVI, però el seu nucli originari data aproximadament del 1534. La primera ampliació es devia produir entre els anys 1552 i 1595; la segona, com refereix Soler, devia correspondre al 1598, i la tercera devia tenir lloc vers el 1646. El plec documental elaborat s'enquadernà aproximadament l'any 1652, data del darrer document que inclou.

El llibre es va guardar a la Casa de la Vila i l'any 1898 Josep Soler i Palet començà a transcriure'l. L'Ajuntament de Terrassa acordà publicar-lo l'any següent, però amb una edició a càrrec del regidor municipal Josep Ventalló i Vin-

1. Barcelona, Fundació Noguera, 2006, col·l. «Llibres de Privilegis», núm. 10, 322 p.

tró. Cada autor publicà finalment la seva versió: Soler i Palet, amb el títol *Llibre dels privilegis de Tarrassa* (gener de 1899), i Ventalló, amb el títol *Llibre de privilegis concedits a la vila de Tarrassa en los segles XIV, XV, XVI y XVII* (en fascicles al setmanari *La Comarca del Vallès*, el primer dels quals datava del 1898 —a la portada).

No cal ni parlar dels conflictes que se suscitaron entre tots dos autors, que es disputaren la primacia de l'edició. El manuscrit, però, quedà guardat a l'Arxiu Municipal i el 1937 es diposità a la Biblioteca Soler i Palet, on romangué fins a la inauguració de l'Arxiu Històric Comarcal de Terrassa el 1995. Mentrestant, Teresa Cardellach l'estudià en la seva tesi de màster d'Arxivística, presentada el 1991 i on utilitzava les notes extretes el 1983 per Pere Puig. Tots dos autors repregueren la transcripció sistemàtica del text el mateix 1991. L'any 2001, Vicenç Ruiz i Joan Soler recuperaren aquell treball, continuaren la transcripció dels documents i prepararen aquesta edició de l'any 2006.

Per la seva banda, Joan Soler ha escrit l'apartat «Descripció codicològica i paleogràfica», on es fa un extens i detallat estudi material del document: la coberta, l'enquadernació, les matèries escripturals i la composició del còdex, l'organització de les pàgines, l'escriptura del text, l'ornamentació i les caplletres.

Pere Puig signa el text «Forma diplomàtica i contingut jurídic dels privilegis i altres documents del llibre». Així, primer descriu el text, amb els seus documents segons els trasllats efectuats en diferents moments, i fa una llista de les disposicions que aquells contenen, amb especial referència a allò que afecta el règim municipal: l'elecció dels consellers segons els capítols del 1384 fins a la introducció del sistema insaculatori el 1560, l'ofici i la jurisdicció del batlle, la instauració del mostassaf, la seva vinculació a la Corona, diverses franqueses, el mercat local i l'establiment de la fira, la presó, diferents concessions fiscals, la divisió de la universitat en les anomenades *universitat de la vila* i *universitat forana*, etcètera.

Conjuntament, tots quatre autors presenten l'apartat «Criteris d'edició», on s'exposen els criteris utilitzats en la presentació i la transcripció del text, cosa que fan de la manera més exhaustiva i literal possible i amb les notes que també s'hi inclouen.

I, després d'unes fotografies del llibre i d'alguns dels seus fulls, s'edita el llibre, amb el seu aparell crític acuradament elaborat, també per tots els autors (p. 130-273). Són trenta-tres documents, el primer dels quals data del 3 d'octubre de 1384 i el darrer, de l'11 d'abril de 1635, englobats sota la rúbrica «Privilegia ad usum villae Terraciae». A cada document s'indiquen les seves concordançes amb les edicions de Ventalló i Soler i Palet, a més de les referències a

altres còpies o trasllats i notes sobre el document en qüestió existents en el mateix arxiu de Terrassa o en altres fons que se citen.

En l'apèndix I es publica la llista de documents segons l'ordre del llibre. L'apèndix II conté una altra relació cronològica de les notes que acompanyen els documents del text, la primera de les quals constitueix el document més antic a què fa referència la present edició: el privilegi atorgat pel rei Jaume I el 19 de desembre de 1228, amb el qual enfranquia els habitants de Palau i les parcel·les reials de Terrassa dels mals usos de la quessa, la cugucia i l'eixorquia, entre altres. En total són quaranta-una notes, ordenades cronològicament (la darrera, del 1652) i en cadascuna de les quals s'indica el document a què fan referència. L'apèndix III conté la relació temàtica dels documents, que enriqueix considerablement l'obra, ja que facilita el seu examen i estudi. A continuació hi ha un índex toponomàstic, un índex de matèries i la bibliografia emprada.

Es tracta d'una obra extraordinària, de referència obligada per als estudiosos i que aporta nombroses dades entorn del dret i les institucions pròpies de la universitat de Terrassa.

Josep Serrano Daura
Universitat Internacional de Catalunya